

Datum

30 juni 2025

Onderwerp

VNG inbreng CD energiebesparing 3 juli

Geachte woordvoerders energie en klimaat,

U heeft op 3 juli het debat energiebesparing en betaalbare energierekening voor huishoudens. De VNG wil u namens gemeenten de volgende aandachtspunten meegeven op een betaalbare energierekening en het Sociale klimaatfonds.

Voor veel huishoudens in Nederland is de energierekening een zorg. Ondanks verschillende maatregelen blijven de energielasten hoog, terwijl structurele oplossingen uitblijven. Landelijke maatregelen zijn doorgaans te generiek zoals de voorgestelde belastingverlaging op aardgas en sluiten subsidies zoals de huidige ISDE onvoldoende aan bij kwetsbare inwoners. En alternatieven voor aardgas, zoals een warmtenet zijn nog te duur.

- De VNG roept daarom op om kritisch te kijken naar manieren om inwoners, bedrijven en instellingen duurzaam en structureel te beschermen tegen stijgende energielasten.

Kom nu met structurele oplossingen en voorkom een nieuw prijsplafond

Zoals eerder in uw commissie besproken zijn er verschillende ontwikkelingen die drukken op de energierekening van huishoudens en bedrijven en instellingen:

- De onvoorspelbare en onbeheersbare kosten voor aardgas door geopolitieke ontwikkelingen;
- De extra kosten op het gebruik van fossiele energie vanwege ETS2;
- De kosten voor de benodigde netverzwaring uit het IBO elektriciteit;
- De bijmengverplichting voor groen gas.

Met bovenstaande ontwikkelingen wordt de energierekening van huishoudens en bedrijven in de toekomst steeds duurder. Gemeenten maken zich zorgen om de (kwetsbare) huishoudens, de bedrijvigheid en het op peil houden van het voorzieningenniveau.

De beste manier om hen structureel te beschermen tegen stijgende kosten en een prijsplafond in de toekomst te voorkomen zien wij in het besparen van, en het overstappen naar een duurzame energiebron. Iedereen die geen fossiele energie meer gebruikt is structureel beschermd tegen ETS2, de bijmengverplichting en de onvoorspelbare kosten voor aardgas. En door lokaal vraag en aanbod van energie bij elkaar te brengen, zoals bij energiehubs, wordt het mogelijk de netcapaciteitskosten beheersbaar te maken.

Maak warmtenetten snel aantrekkelijk

Hiervoor moet de warmtetransitie onverminderd doorgaan, moet de overstap naar een duurzaam alternatief betaalbaar en aantrekkelijk worden en moeten gemeenten in staat gesteld worden regie te voeren. Dat betekent ook dat op zeer korte termijn een warmtenet een betaalbaar alternatief voor aardgas moet zijn, zodat het realiseren van warmtenetten versneld kan worden. Het laagste maatschappelijke alternatief moet ook met meest aantrekkelijke alternatief worden.

Grip op de energierekening

Energie besparen moet lonen. Dat betekent ook dat huishoudens, bedrijven en instellingen die zuinig omgaan met energie of overstappen op een alternatief voor aardgas, dat merken in hun portemonnee. Zij moeten grip hebben op hun energierekening. Dat betekent dat vaste kosten moeten dalen t.o.v. variabele kosten (betalen naar gebruik).

Vragen die u kunt stellen aan de minister van KGG:

- Kunt u onderzoeken wat de gevolgen van ETS2, IBO-elektriciteit en de bijmengverplichting zijn voor de energierekening van huishoudens, instellingen en bedrijven in de periode 2030, 2040 tot 2050?
- Kunt u inzichtelijk maken of u met bovenstaand onderzoek verwacht dat er een prijsdempend mechanisme ontwikkeld moet worden zoals een prijsplafond? En zo ja, met welke omvang?
- Kunt u inzichtelijk maken welke mitigerende maatregelen u kunt treffen om de effecten op de energierekening structureel te verminderen zodat een prijsplafond voorkomen kan worden?
- Kunt u inzichtelijk maken of gemeenten voldoende uitvoeringsmiddelen ontvangen voor hun taken in de uitvoering van de warmtetransitie waarmee inwoners beschermd worden tegen stijgende kosten voor fossiele energie?
- Kunt u inzichtelijk maken hoe u er voor zorgt dat warmtenetten en andere alternatieven voor aardgas op korte termijn aantrekkelijker worden zodat meer mensen de overstap maken?

Sociaal Klimaatfonds

Met middelen uit het *Social Climate Fund* (SCF) kan Nederland kwetsbare huishoudens en kleine bedrijven ondersteunen bij de stijgende energiekosten door ETS2. Voor de periode 2026-2032 is €137 miljoen per jaar beschikbaar. Omdat het SCF beperkte, tijdelijke middelen bevat, moeten er keuzes gemaakt worden tussen de ingediende voorstellen. Bij het maken van die keuzes zijn volgens de VNG de volgende drie uitgangspunten cruciaal:

1. Stuur aan op structurele oplossingen,
2. Zet in op gerichte en uitvoerbare maatregelen,
3. Zet in waar de impact het grootst is voor kwetsbare huishoudens.

VNG-reactie per SCF-voorstel

0% lening-warmtefonds (incl. ondersteuning via één loketfunctie)

- Wij steunen dit voorstel omdat het ervoor zorgt dat de 0%-rente lening van het Warmtefonds na 2025 blijft bestaan. Dit is cruciaal om kwetsbare woningeigenaren structureel te beschermen tegen een hoge energierekening en om in de toekomst af te stappen van aardgas. Ook is het belangrijk dat dit instrument blijft bestaan voor VvE's om huishoudens met lagere inkomens te bereiken. Zet voor de uitwerking van de één-loketfunctie in op de grootste impact voor kwetsbare huishoudens.

Het Energiefonds

Als VNG hebben we de voorkeur voor structurele oplossingen. Wel erkennen we het belang en noodzaak van een energiefonds als tijdelijke overbrugging naar oplossingen waar de doelgroep structureel mee geholpen is. De ervaringen met het Tijdelijke Noodfonds Energie dit jaar tonen aan dat veel inwoners moeite hebben met rondkomen en dat er grote behoefte is aan extra steun om de energierekening te kunnen betalen.

- Een nieuw energiefonds kan deze doelgroep effectief ondersteunen. De koppeling met het Warmtefonds biedt daarbij meerwaarde; zo kunnen inwoners beter worden geïdentificeerd en begeleid naar structurele oplossingen.

Fixteams voor micro-Mkb'ers

Dit voorstel bereikt met relatief weinig middelen een belangrijke doelgroep van het SCF. Doordat het voorstel toeziet op energiebesparende maatregelen wordt deze doelgroep structureel geholpen. Aanvullend zijn er veel kleine stichtingen en verenigingen (bijv. sportverenigingen of scouting) met eigen maatschappelijk vastgoed en weinig geld die ook in aanmerking zouden moeten komen voor deze regeling.

OV-pas (Onderwegpas) voor mensen met een laag inkomen om in daluren betaalbaarder te reizen
Wij raden dit voorstel sterk af omdat het geen structurele oplossing voor de doelgroep biedt.

Onze motivatie:

- Het richt zich op gratis reizen tijdens de daluren en een kortingsregeling buiten deze tijden. Echter, hebben werkende minima vaak niet de mogelijkheid om buiten de spits naar hun werk te reizen. Zij zijn daarmee beperkt geholpen met dit voorstel.
- Daarnaast achten wij het niet haalbaar om deze regeling op verantwoorde wijze uit te voeren. De uitvoeringscapaciteit in het sociaal domein bij gemeenten is beperkt en dit zal ook niet snel veranderen gezien de huidige arbeidskrapte. Dit voorstel voor het Social Climate Fund voorziet hier niet in.
- Gemeenten beschikken doorgaans ook niet over de inkomensgegevens die volgens dit voorstel nodig zijn. Dit maakt het moeilijk uitvoerbaar en leidt tot onduidelijkheid en ongelijkheid tussen inwoners van verschillende gemeenten. Dat speelt ook doordat regelingen voor minima en stadspassen verschillen per gemeente. Inwoners met een gelijk inkomen kunnen in de ene gemeente wel, en in de andere geen recht hebben op de Onderwegpas. Tegelijkertijd zijn gemeenten de eerste overheid voor minima en dus zullen gemeenten bij eventuele knelpunten in de uitvoering worden aangesproken.

Onze oproepen en een vraag die u kan doorgeleiden aan de staatssecretaris:

- De inzet van de SCF-middelen te focussen op de voorstellen die de kwetsbare doelgroep structureel vooruithelpen:
 - 0% lening-warmtefonds; gekoppeld aan het Energiefonds
 - Fixteams voor micro-Mkb'ers
- Af te zien van de invoering van de Onderwegpas. Dit voorstel biedt geen structurele oplossing, heeft slechts beperkte meerwaarde voor de beoogde doelgroep en is bovendien uitvoeringstechnisch moeilijk realiseerbaar.

Welke stappen zet de staatssecretaris om deze voorstellen zorgvuldig en uitvoerbaar te maken, met oog voor de praktijk en uitvoeringskracht van gemeenten?